

ŠKRABOPIS

2010 / 1

SLOVO ÚVODEM...

Vojta Erbrt

Být umělcem neznamená se stále opakovat a omílat dokolečka známá klisé. Být umělcem je přímo v rozporu s tradičním komerčním postupem vytvářet produkty na základě poptávky. Neboť tato metoda se více či méně shoduje s pásovou výrobou podle pětiletky a zcela postrádá svobodu. A jakýkoliv autor, který se vzdal svobodného myšlení je pouhým otrokem.

Umění je vnést do díla nové neotřelé myšlenky. Literatura je postavena na pilířích volnosti, vlastního rozhodování a smýšlení. A uměním je zvláště potom to, podáří-li se nám novátorské nápady vhodně skloubit s ostatními složkami a namixovat koktejl, který nejen splní svůj účel, ale zejména potěší duši. Umělcova literatura je totiž krásná. Sám text nám napoví, jak jej číst a takřkajíc mezi řádky nalezneme hluboké poselství.

A tak i ty, milý čtenáři, máš jedinečnou příležitost přičichnout k tvorbě, která byly napsána s láskou ke slovu a není vázána obchodní snahou oškubat poslední nadšence, kteří aktivně čtou. Společně jsme přiložili ruce k dílu, abychom neschovávali naši velkou zálibu doma v komoře, ale poskytli ji i tobě. Zbývá už jen ti popřát krásné počteníčko a skromně doufat, že ho nazveš uměním.

Z ČINNOSTI SPKS

Jaroslav Svoboda

SPKS vzniklo na jaře 2003 s cílem podporovat rozvoj literatury ve všech jejích formách a žánrech, pořádat veřejné kulturní a vzdělávací akce a podporovat metodicky a publikačně tvorbu mladých autorů. Smyslem činnosti je podpořit zájem o literaturu především u mladých lidí, nabídnout jim hodnotnou alternativu pro účelné trávení volného času a prostředek pro přínosné třibení myšlenek, a naším cílem je také podchytit kulturní bohatství uložené v českém národě a zejména v mladých (zatím ještě neznámých) spisovatelích. Pověstnou vlnkovou lodí spolku se stala literární soutěž O Cenu Hradeckého Škrabáka, která byla určena začínajícím autorům ve věku od 10 do 22 let. Do soutěže byly pravidelně zaangažovány v rámci hodnocení prací i slavnostního vyhlášení výsledků významné literární a kulturní osobnosti. Tradicí se stalo také spolupředatelství, ke kterému byla každý rok přizvána jiná nezisková organizace, obohacující soutěž o nová a neotřelá témata. Na soutěž vždy

navazovala tradiční jarní literární dílna, kam byli autoři právě uplynulého ročníku soutěže zváni na setkání s porotci a k diskusi nad vlastní tvorbou, posláním literatury, i její roli v moderní době. Do budoucna je plánováno přenesení těžiště soutěže právě na práci ve Škrabákově dílně tvůrčího psaní, která umožní mladým autorům se metodicky rozvíjet a pod hlavičkou spolku své dílo také publikovat.

Druhou výraznou složku veřejné činnosti spolku tvoří literární večery u čaje pořádané pravidelně ve Sluneční čajovně v historickém centru Hradce Králové, poskytující prostor zejména členům spolku k autorskému čtení. Členy spolku jsou neprofesionální autoři, byť někteří z nich zaznamenali i úspěchy na literárním poli v podobě sbírek poezie či titulů publikovaných v různých periodících. Žánrově zaměření členů je velmi pestré, od poezie, přes fejetony a črty, pohádky, humoristickou prózu, mykologická pojednání až k fantasy, science fiction a real prediction. Činnost

spolku podporuje každoročně finančním příspěvkem Magistrát města Hradec Králové a některé spolkové projekty jsou financovány i Krajským úřadem Královéhradeckého kraje.

Spolek přátel krásného slova má za sebou sedm let bohaté činnosti. Za tu dobu se podařilo zrealizovat již 7 ročníků literární soutěže a z každé z nich vydat sborníček vítězných prací. Světlo světa spatřily také tři spolkové almanachy s ukázkami z děl členů a příležitostně byl distribuován literární e-zin Škrabákov notes, jehož nová verze pod názvem Škrabopis se vám právě dostává do rukou. Na podzim roku 2009 spolek vydal úspěšnou publikaci Houbařův Hradec Králové aneb Houbotlas, čímž jednak otevřel edici Škrabákov expedice, jednak dokázal, že je schopen uskutečnit i profesionální literární počiny. V letošním roce pak v rámci této edice vyšel fantasy román Čtyři klíče, který můžete najít na pultech knihkupectví v Hradci Králové i jinde.

Pojem *Fantasy* byl převzat z anglosaského literárního prostředí a dnes je tento literární termín běžně rozšířený téměř stejně jako pojem *science fiction*. Za zakladatele žánru jsou považováni **R. E. Howard** díky řadě časopiseckých povídek ztvárňujících divoká dobrodružství neporazitelného válečníka barbara Conana, dále **J. R. R. Tolkien**, autor kultovní trilogie a zřejmě i nejvýznamnějšího fantasy díla, *Pána Prstenů*, a jeho přítel a kolega **C. S. Lewis** s fantasy sérií pro mládež *Letopisy Narnie*.

Fantasy tvoří v rámci literární fantastiky protipól ke sci-fi. Zatímco sci-fi čerpá motivy z oblasti vědecké, zaměřuje se na techniku, budoucnost a racionální spekulaci, fantasy staví do popředí citovost a pohádkovost, místo techniky se soustřeďuje na magii a mystiku. Podstatnou složkou fantasy je nevysvětlitelný, nadpřirozený úkaz nebo přímo projev magie. Příběhy se odehrávají ve vymyšleném světě, v historizujícím prostředí, inspirovaném často mytologií, světem pohádek a středověkých románů, z čehož vyplývá i charakter pro fantasy typických žánrových rekvizit. Základními motivy je boj dobra se zlem a motiv cesty. Mezi ony typické rekvizity žánru fantasy patří již zmíněná magie, archetypální postavy vč. dominantního hrdiny, fantastická stvoření a topos jiných světů. Výskyt magie ve fantasy bývá považován za typický a také odlišující prvek, který napomáhá zařadit dílo do správného žánru, tedy do fantasy. Ze třech zásadních magických principů fantasy většinou pracuje se slovními formu-

lemi a mistrem kouzlení. V mnoha imaginárních světech platí pravidlo, že jméno je součástí věci nebo bytosti a toto jméno vzniklo v jakémsi prajazyce, původní pravé řeči. Čaroděj (mág) patří mezi ty, kteří znají tato „pravá jména“ a může tudíž věci či bytosti ovládat. Také magické formule a zaklínadla vycházejí většinou z prajazyka, kterému se čarodějové ve svých začátcích musí naučit. Magie je ve fantasy považována za skutečnou sílu, která se v imaginárním světě projevuje paralelně s běžnými přírodními zákony. Zsvěcené osoby (čarodějové či mágové) pak mohou s pomocí magie tyto přírodní zákony narušit. Magie také může představovat podstatu rovnováhy fiktivního světa, její ztráta nebo naopak nadužívání pak vyvolávají poruchy zavedeného řádu. To znamená, že obě strany – Dobro i Zlo – magii používají a jde jenom o to jak, zda nepřekročí únosnou mez, kdy by mohla být rovnováha mezi silami fiktivního světa narušena. Magie ve fantasy příbězích tvoří také intelektuální protíváhu k hrubé muskulatorní síle, kterou disponuje jednak kladný hrdina, jednak přísluhovači Zla. Zvláštní kapitoly představují magické předměty, které hrdina během putování získává, aby je mohl použít proti silám Zla. Jsou to jednak předměty, které oplývají nějakou magickou schopností, příp. jí propůjčují svému nositeli (létající koště, prsten, plášť, meč), jednak přispívají k ovládnutí magie či dočasnému převzetí role čaroděje (kniha čar a kouzel, zaklínací pergamen apod.).

Pro fantasy je typický dominantní hrdina, který musí splňovat alespoň

jednu z těchto vlastností:

- má výjimečné vlastnosti či dovednosti, ať již fyzické či psychické
- má výjimečný původ (příp. jeho zrození doprovázely výjimečné jevy)
- zažil významné historické události a disponuje významnými sociálními kontakty (zná hrdiny minulých dějů, padlé krále, mocné čaroděje apod.)
- vlastní výjimečný (magický) předmět, nebo má osobní výhodu získanou magií (je neviditelný, nezranitelný, nesmrtelný apod.)

Vedle hlavního hrdiny vystupuje v klasické fantasy paleta typizovaných a stereotypně se objevujících postav. Na začátku nebo během cesty hrdina obvykle získá různé společníky, kteří mu pomáhají překonávat překážky. Putující skupina (tzv. družina) může vzniknout i proti vůli společníků, vynuceně vlivem okolností, nebo jako dobrovolné seskupení. Typickými členy družiny jsou: čaroděj (mentor, mistr), věrný sluha, dobrý rytíř (jakýsi charismatický a věrný bojovník, vždy připraven k boji za správnou věc) a horší rytíř (má nějaké temné tajemství ve své minulosti, příp. slabou vůli a hůř odolává Zlu a někdy i zradí či udělá osudovou chybu), trickster (mizera, smíšek) – veselý kumpán, který ale může neúmyslně přivolat potíže, zároveň však může přispět k nečekanému zvratu, který přinese družině určitou výhodu, dívka v ohrožení – stává se členkou družiny náhodou nebo pod tlakem okolností a může družině významně pomoci překonat nějakou obtížnou překážku (pomocí důležité informace, klíče, léku, výjimečně zbraní), často je to převlečená princezna či jiná urozená osoba. Každý hrdina pak musí mít zákonitě svého Protivníka (zástupce Zla) – bezcharakterní a vědomě volící zlo, Temný pán, který touží po absolutní moci a ovládnutí druhých, někdy protivníka zosobňuje také pobočník Temného pána, jakýsi „druhý nejvyšší“ (kapitán armád, podřízený čaroděj) nebo nástroj jeho vůle (stvořený netvor či temný bojovník). Soubor dobra a zla tak může začít. *Pokračování příště.*

A osmý den Bůh stvořil internet

Pavel Wágner

Všichni známe pohádku o zrození světa. Pán Bůh tvořil svět za sedm dní a nocí. Do toho mu škodil čert a snažil se tam vpašovat své představy. Ale Adam a Eva potřebovali něco víc než sami sebe. Chtěli informace, bavit se a hledali, jak toho docílit. Bádalo se, zkoušelo, propojovalo. Před 32 lety poslal jeden americký profesor ze svého počítače kolegovi na jeho počítač slovo LOG, což znamená připojit. Vzápětí bylo spojení přerušeno a počítač se zhroutil. Tím odstartovala éra internetu.

Internet je celosvětová počítačová síť velice podobná té, kterou známe ze školy, jen trochu rozsáhlejší. Počítače jsou propojeny kabely nebo i bezdrátově. Díky tomu je možné komunikovat, předávat informace a data komukoli na světě, pokud to výslovně nezakáže. K tomuto účelu existuje mnoho ochranných systémů.

Původně byl internet vyvíjen americkou armádou za účelem rychlejší komunikace. Až později vznikla myšlenka celosvětového systému volně přístupných dat.

Jak to vlastně všechno funguje? Snadno. Každý počítač má svou specifickou adresu, takové svoje „trvalé bydliště“. Žádný jiný počítač nemůže mít stejnou adresu. Veškerá data se do PC dostávají prostřednictvím serverů, velmi výkonných počítačů, které obsahují, mimo jiné, databázi adres počítačů a data na ně rozesílají.

Co vlastně internet nabízí? Především obrovské, nepřehledné množství informací. Ať už toužíte po adrese na mapě, odjezdu vlaků, prodejné elektroniky, životopisu vašeho oblíbeného zpěváka nebo tisíce dalších věcí, najdete vždy, cokoli si vymyslíte. Připojením ke službě „chat“ si můžete živě povídat s mnoha jinými lidmi

z celého světa. Další možností internetu je e-mail (elektronická pošta). Oproti klasické poště má řadu výhod. Je rychlá. Na druhý konec světa putuje zpráva slabou minutu. Můžete do ní vložit obrázek, hudbu, krátký filmeček a to vše za cenu místního hovoru. Problémem však je její utajení. Prochází několika jinými počítači, kde by si mohl nudící se slídl přečíst všechno, co jste napsali. V neposlední řadě na Internetu narazíte na www neboli „web“, což znamená pavučina. Jsou to vlastně stránky obsahující text a obrázky. Části textu mohou být zvýrazněné – tzv. hypertext. Poklepáním myši se zobrazí další stránka. Je to jednoduché, pěkné a hlavně funkční.

Takže stačí si jen sednout, zapnout PC, klik, klik a udělat první krok do obrovského, fascinujícího světa moderní komunikace.

Komentář

Lukáš Vaniček

Co říci k tomuto článku? Předně, není to v žádném případě publicistický článek. Stejně jako má klasická literatura své žánry, jako je román, novela apod., podobné členění má i publicistika. Nelze říci, co je základním kamenem publicistiky, kdybychom chtěli být hnidopichové, museli bychom dělit žánry na publicistické a zpravodajské.

Zpravodajské žánry nás v tomto případě zcela míjejí, jelikož nesmí obsahovat jakýkoliv názor a pouze o dané události vypovídat a odpovědět čtenáři na otázku: kdo, co, kde, kdy, jak a proč. Nic víc. Autor by tento článek musel přepsat a uvádět základní fakta. Na druhou stranu, zpráva o takovémto tématu je nemožná.

Druhou variantou je publicistika, která v sobě již názor obsahuje a do ní zařazujeme žánry jako reportáž, fejeton, rozhovor, komentář a podobně. Záměrně vybírám takové formáty, které teorie někdy označuje jako beletristické. Obecně totiž můžeme říci, že se novinářské žánry dají číst

jen a pouze v novinách či časopise. Nemohou být v knize. Jsou závislé na aktuálnosti, a tedy jejich vydání v knize je mnohdy zcela zbytečné, jelikož se váží k něčemu, co již dávno není aktuální.

Fejeton, možná i dobrá reportáž či rozhovor mají šanci přežít. Vzpomeňme Karla Čapka a jeho nezapomenutelné cestopisy (druh reportáže), rozhovory (přímo s TGM) či fejetony, které jsou dodnes oblíbené, jelikož jsou nadčasové.

Jak se tedy postavit k tomuto článku? Autor zvolil to, co mu přišlo jako nejvhodnější a napsal hybrid jakési úvahy spojené s popisem dané věci. (Kdyby měl akademický titul a za sebou dvacet publikací, nazýval bych to esejem). Problém je v tom, že tento formát v takovémto jazyce není ničím. Nevypovídá o ničem. Je to jakási obecně formulovaná oslava internetu s několika zmínkami o jeho nebezpečí. Autor se vyjadřuje až dětinsky, přičemž formuluje problémy bez jakékoliv hlubší znalosti tématu.

Pouze klouže po povrchu a poskytuje čtenáři jenom to, co již sám zná.

Každý text by měl být napsán s nějakým účelem. Chci-li čtenáře pobavit, napíšu vtipný fejeton (vyprávění kombinované s úvahou korunované silným závěrem) o tom, jak jsem se dostal k internetu. Budu-li chtít čtenáři internet představit, nastuduji si nějakou oblast a tu popíšu a mám krásný informační článek. Internet je tak obecné téma, že se nedá postihnout celý. Na to nestačí pomalu knihovny. Popřípadě si mohu zvolit osobu s internetem spjatou – zakladatel stránky seznam.cz, ředitelka českého klonu google.com a udělám krásný rozhovor na určité téma (např. jaké to je řídit v Česku nejmocnější vyhledávač).

Takové by měly být publicistické články. Je mnohdy těžší napsat dobrý článek než celou knihu. Novinář je limitován prostorem a časem, takže musí svá slova volit velice pečlivě a zároveň rychle.

Pravidla Škrabodílen

1. Soutěže se může zúčastnit každý začínající autor ve věku od 15 do 25 let z Hradce Králové a přilehlých regionů.
2. Soutěž je vyhlášena ve 4 žánrových kategoriích:
A/ Fantazijní příběhy (pohádky, bajky, sci-fi, fantasy)
B/ Příhody z každodenního života (vyprávění ze současnosti, deníkové zápisky), C/ Poezie (lyrika, epika), D/ Publicistika (umělecká reportáž, cestopis, fejeton).
3. Povinným prvkem pro všechny žánrové kategorie je motiv cesty. Motívem se rozumí tematická složka díla, která je funkční součástí celkové kompozice. Může se jednat o motiv hlavní či vedlejší.
4. Autor smí do soutěže přihlásit pouze jediný příspěvek, přičemž nevádí, pokud se již v minulosti účastnil jiné literární soutěže (vč. soutěže O Cenu Hradeckého Škrabáka), musí se však jednat o dosud nepublikované dílo.
5. Rozsah příspěvku nesmí překročit 25 tis. znaků vč. mezer.
6. Soutěž probíhá dvoukolově. V rámci prvního kola budou nejlepší příspěvky vybrány pro jejich dopracování prostřednictvím žánrových dílen tvůrčího psaní. Díla úspěšných absolventů obou kol budou prostřednictvím SPKS publikována a distribuována na knižní trh.
7. Soutěžní příspěvky jsou hodnoceny týmem porotců z řad členů SPKS. Mezi kritéria hodnocení patří: originalita, vkus, výpovědní schopnost, věrohodnost, jazyková správnost. Výsledky prvního kola budou zveřejněny nejpozději do 30 dnů od uzávěrky soutěže na webových stránkách SPKS. Na zveřejnění výsledků budou všichni autoři automaticky upozorněni.
8. Dílny tvůrčího psaní zahrnují 3 celodenní semináře, které se uskuteční mimo pracovní týden v období březen-červen 2011 v Hradci Králové. Autoři s 90% účastí získají písemné osvědčení. Absolvování dílen tvůrčího psaní je pro autory vybrané do druhého kola soutěže bezplatné. Dílny povedou členové SPKS a hosté z řad českých spisovatelů, redaktorů a publicistů.
9. Práce se do soutěže přihlašují prostřednictvím webových stránek SPKS, kde autor zároveň vyplní přihlášku a umístí svůj příspěvek v elektronické podobě, a to pouze ve formátu .doc nebo .docx (max. velikost souboru 300 kB). Uzávěrka příjmu příspěvků je 15. února 2011 do půlnoci.
10. Soutěž je ukončena pořadem autorského čtení spojená s autogramiádou publikovaných příspěvků, který se uskuteční v září 2011.
11. Komunikace mezi organizátory soutěže a autory probíhá především e-mailovou formou, proto je důležité uvést do přihlášky správný kontakt.
12. Další informace ke Škrabodílnám lze najít na webových stránkách www.spks.info a také v e-zině Škrabopis.

Chceš se stát členem SPKS?

Píšeš a nemáš si s kým promluvit o své tvorbě?

Chceš, aby tvé literární práce někdo publikoval?

Toužíš se setkávat se zajímavými lidmi?

Staň se členem Spolku přátel krásného slova!

- Co jako spolek děláme?
- o Podporujeme mladé autory
 - o Vydáváme vlastní publikace
 - o Organizujeme literární dílny
 - o Pořádáme autorská čtení
 - o A hlavně se dobře bavíme!

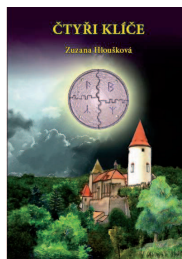
Postup pro zájemce o členství je zveřejněn na www.spks.info.

Kontaktovat nás můžete i na facebooku!

Těšíme se na tebe!!!

Nabízíme spolkové publikace

Román Čtyři klíče je poutavým příběhem o hledání a nalézání, vině a trestu, moci a zodpovědnosti, touze a nenaplněné lásce. Líčí nelehkou cestu osvobozeného démona, který dostal šanci napravit zlo, které napáchal, a pomoci zemi od hrozby nadvlády čarodějů. Pod přezdívkou Stín pak putuje s čarodějkou Lajšou a společně bojují proti zlu, které zůstalo na strašidelných místech i v srdcích lidí po porážce posledního vládnoucího mága Beaha. Nebezpečí však nepomine a zlo se v podobě mladé čarodějky Šahiry znovu vrátí. Jedinou překážkou k ovládnutí země jsou čtyři magické klíče, o které se strhne poslední rozhodující bitva. Dopadne vše nakonec tak, jak má, a nastane svět, jak ho známe dnes?

Zuzana Hloušková: Čtyři klíče, SPKS 2010, 288 s., 149 Kč
Knihu si můžete objednat e-mailem na adrese skrabak@email.cz nebo zakoupit v knihkupectvích a v síti velkoobchodu KOSMAS.

Originální houbařská příručka je určena všem Hradečanům, jejichž koníčkem je houbaření. Publikace shrnuje mnohaletou práci mykologa, výtvarníka a hradeckého rodáka. Díky své erudici mykologa a autora vědeckých ilustrací v oblasti biologie vytvořil dílo, která je výtečnou pomůckou pro každého hradeckého houbaře. Obsahuje přesné mapky výskytu jednotlivých druhů na území města Hradec Králové a recepty na jejich zpracování. Díky své populárně-vědecké části také čtenáře uvádí do tajů a magie mykologické vědy. Kromě barevných ilustrací a fotografií je kniha proložena kreslenými anekdotami a minipovídami z houbařského života.

Jaroslav Svoboda: Houbařův Hradec Králové aneb Houbotlas, SPKS 2009, 156 s., 179 Kč
Knihu si můžete objednat e-mailem na adrese skrabak@email.cz nebo zakoupit v knihkupectvích a v síti velkoobchodu KOSMAS.

ŠKRABOPIS

Vydává **Spolek přátel krásného slova**
Náhon 105, 500 09 Hradec Králové
IČ: 26622203

Sazba

Barbora Vrzáková
studentka třetího ročníku
Počítačové grafiky Střední školy
aplikované kybernetiky s.r.o.

Redakce

Zuzana Hloušková
e-mail: skrabopis@email.cz

Redakční rada

Jaroslav Svoboda
Jan Hloušek
Lukáš Vaníček

Vychází nepravidelně jako e-zin.
Toto číslo vyšlo 10. 1. 2011

